

สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการศึกษาแบ่งออกได้เป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ ประวัติและความเป็นมาของเทศบาลเมืองนทบุรี กับลักษณะขอบเขตของพื้นที่เทศบาลเมืองนทบุรี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่

1. ที่ตั้ง ขนาด และการแบ่งเขตการปกครอง

เทศบาลเมืองนทบุรี ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 แต่เดิมนั้นตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง ทางตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ประมาณละติจูดที่ 13° 47' ลองจิจูดที่ 100° 34' มีพื้นที่ 2.5 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน (ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี อ้างถึงใน สมเกียรติ สุนทรไชย, 2533: 31) โดยครอบคลุมพื้นที่ตำบลสวนใหญ่ทั้งตำบล จนกระทั่งวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเนื้อที่ของเทศบาลโดยได้ขยายเขตเทศบาลออกไปอีก จากเดิม 2.5 ตารางกิโลเมตร เป็น 38.9 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นเนื้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งของอำเภอเมืองนทบุรี และเป็นร้อยละ 6.25 ของเนื้อที่ของจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 5 ตำบล คือ ตำบลสวนใหญ่ (เทศบาลเมืองนทบุรีเดิม) ตำบลตลาดขวัญ ตำบลท่าทราย ตำบลบางกระสอ และตำบลบางเขน สำหรับสาเหตุในการประกาศขยายเขตเทศบาลนั้น เนื่องจากพื้นที่นอกเขตหรือติดต่อกับเทศบาลเมืองนทบุรีแต่เดิมได้เจริญขึ้น มีการตั้งถิ่นฐานของประชากรและชุมชนอยู่อย่างหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

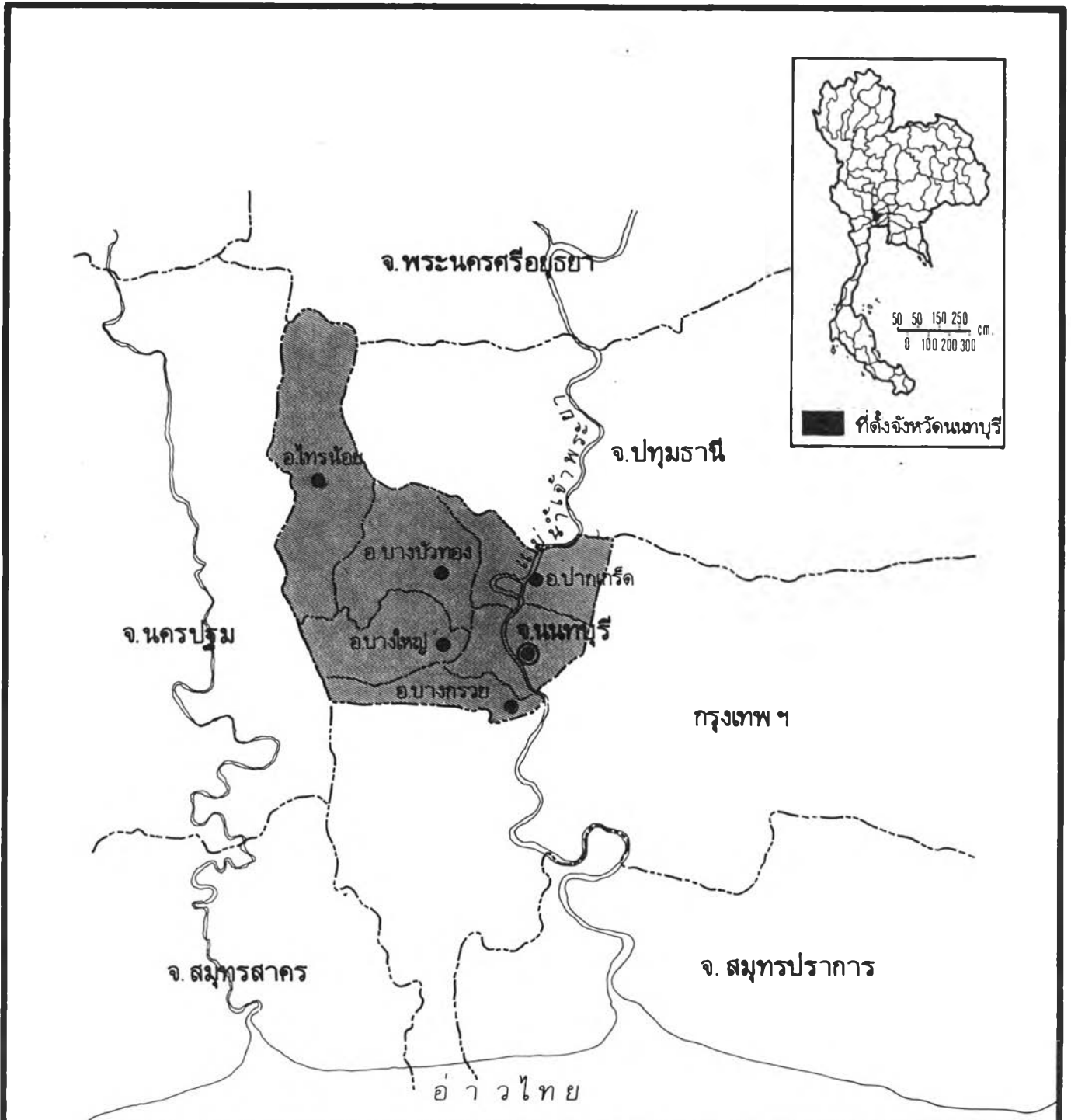
2. อาณาเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี มีอาณาเขตติดต่อกับชุมชนต่าง ๆ ดังนี้
- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอปากเกร็ด
- ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองนนทบุรี และอำเภอบางกรวย
- ดังรายละเอียดแผนที่ 1

3. ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของเทศบาลเมืองนนทบุรีมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มของที่ราบภาคกลาง มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ ไม่มีป่าไม้และภูเขา มีคูคลองทั้งที่เป็นธรรมชาติ และขุดขึ้นใหม่เป็นโครงข่ายกระจายเกือบเต็มทั้งพื้นที่ จัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก

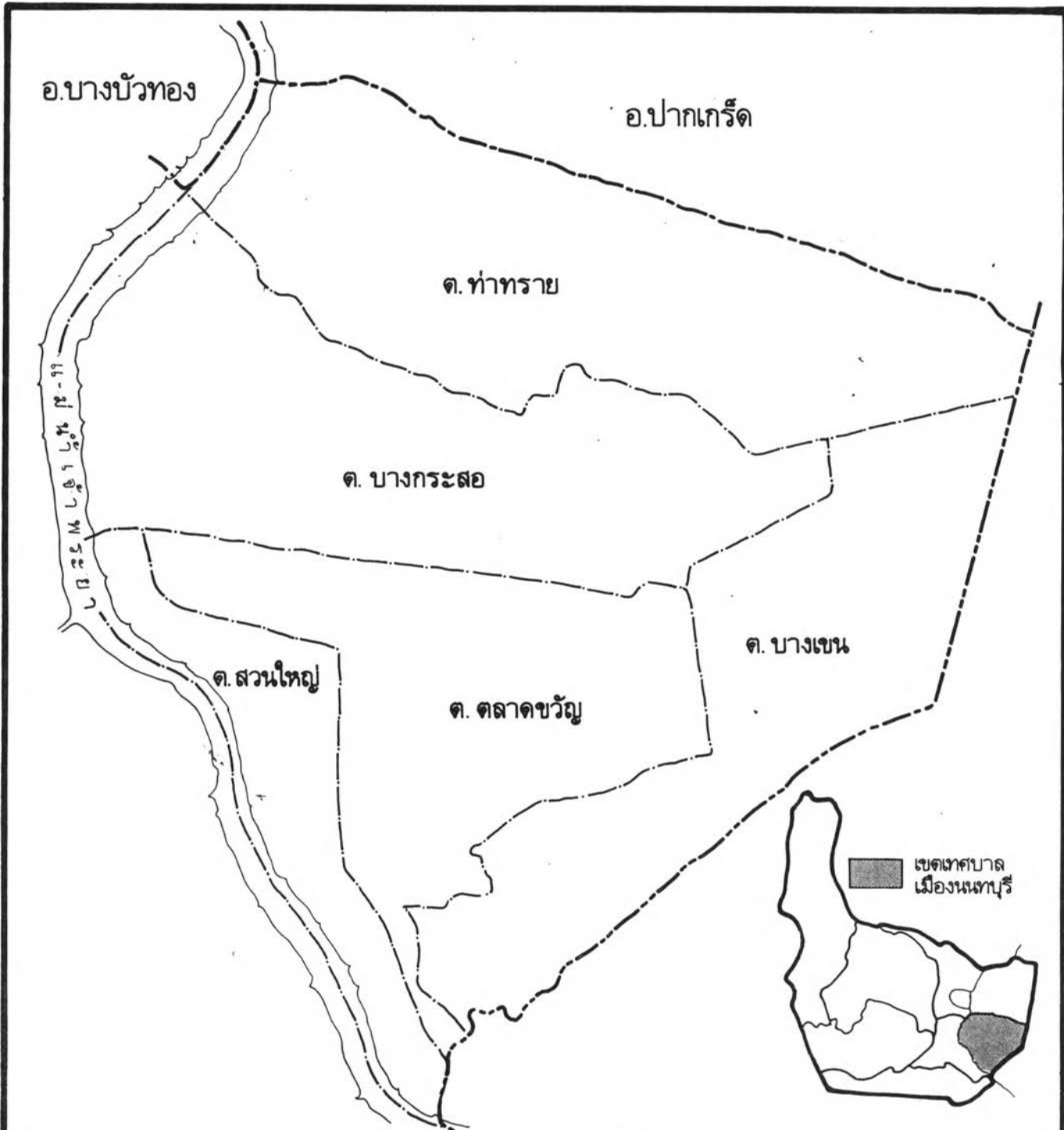
ระดับพื้นดินมีความสูงต่ำแตกต่างกันเล็กน้อย โดยมีระดับความสูงเพียง 1-2 ม. จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประกอบกับการอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ยังผลให้พื้นที่บางแห่งในชุมชนเทศบาลเมืองนนทบุรีประสบกับปัญหาน้ำท่วมขังในฤดูฝนเป็นประจำทุกปี

อย่างไรก็ตามจากลักษณะการตั้งถิ่นฐานจะหนาแน่นตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และตามริมคลองสายต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ส่วนที่ห่างจากแม่น้ำและคลองจะมีลักษณะเป็นสวนและไร่นา (ประวัตินครไทยส่วนภูมิภาค นนทบุรี 2525 : 2) และในปัจจุบันพื้นที่ฝั่งตะวันออกได้เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ชุมชนรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร

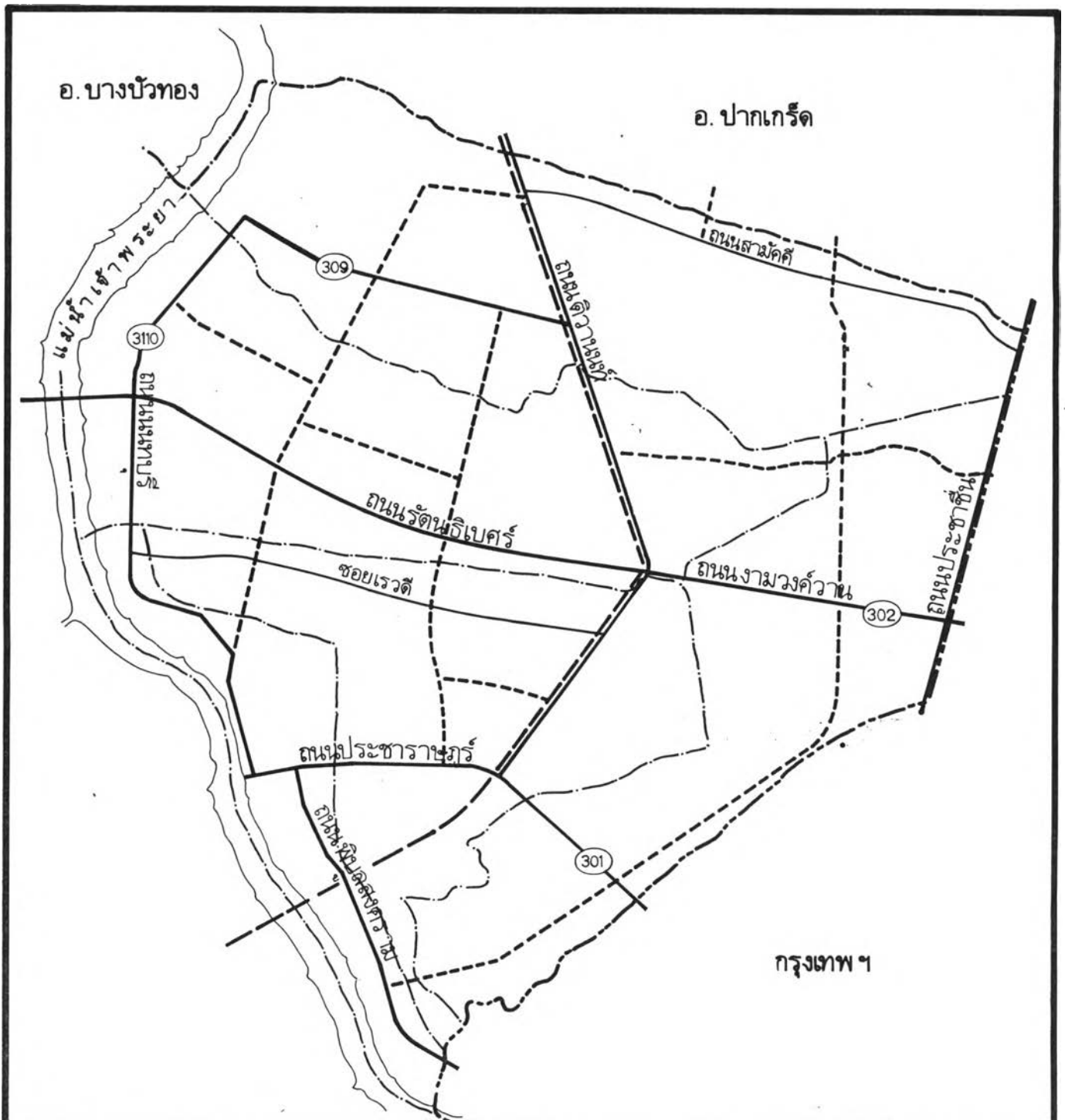
แผนที่ 1	แผนที่รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี		
 1 : 50,000	แสดง ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดนนทบุรี		
	สัญลักษณ์แผนที่ ● ● ที่ตั้งจังหวัด ย่างเภอ ■ พื้นที่จังหวัด	- - - - - เส้นแบ่งเขตจังหวัด - - - - - เส้นแบ่งเขตอำเภอ	 แม่น้ำ

ที่มา : สำนักผังเมือง

<p>แผนที่ 2</p>	<p>แผนที่รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี</p>								
<p>↑ น 1 : 50,000</p>	<p>แสดงการแบ่งเขตการปกครองระดับตำบลในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี</p> <p>สัญลักษณ์แผนที่</p> <table border="0"> <tr> <td>— — — — —</td> <td>เส้นแบ่งเขตจังหวัด</td> <td>— — — — —</td> <td>เส้นแบ่งเขตตำบล</td> </tr> <tr> <td>— — — — —</td> <td>เส้นแบ่งเขตอำเภอ</td> <td>~~~~~</td> <td>แม่น้ำ</td> </tr> </table>	— — — — —	เส้นแบ่งเขตจังหวัด	— — — — —	เส้นแบ่งเขตตำบล	— — — — —	เส้นแบ่งเขตอำเภอ	~~~~~	แม่น้ำ
— — — — —	เส้นแบ่งเขตจังหวัด	— — — — —	เส้นแบ่งเขตตำบล						
— — — — —	เส้นแบ่งเขตอำเภอ	~~~~~	แม่น้ำ						

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนที่ 3	แผนที่รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี		
	แสดงเส้นทางคมนาคมในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี		
1 : 50,000	สัญลักษณ์แผนที่ <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ถนนสายหลัก ปัจจุบัน ถนนสายรอง อนาคต </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ถนนสายหลัก อนาคต เส้นแบ่งเขตตำบล อำเภอ จังหวัด </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> ถนนสายหลัก ปัจจุบัน ถนนสายรอง อนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> ถนนสายหลัก อนาคต เส้นแบ่งเขตตำบล อำเภอ จังหวัด
<ul style="list-style-type: none"> ถนนสายหลัก ปัจจุบัน ถนนสายรอง อนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> ถนนสายหลัก อนาคต เส้นแบ่งเขตตำบล อำเภอ จังหวัด 		

ที่มา: สำนักผังเมือง , โยธาธิการจังหวัดนนทบุรี , กรมทางหลวงแผ่นดิน

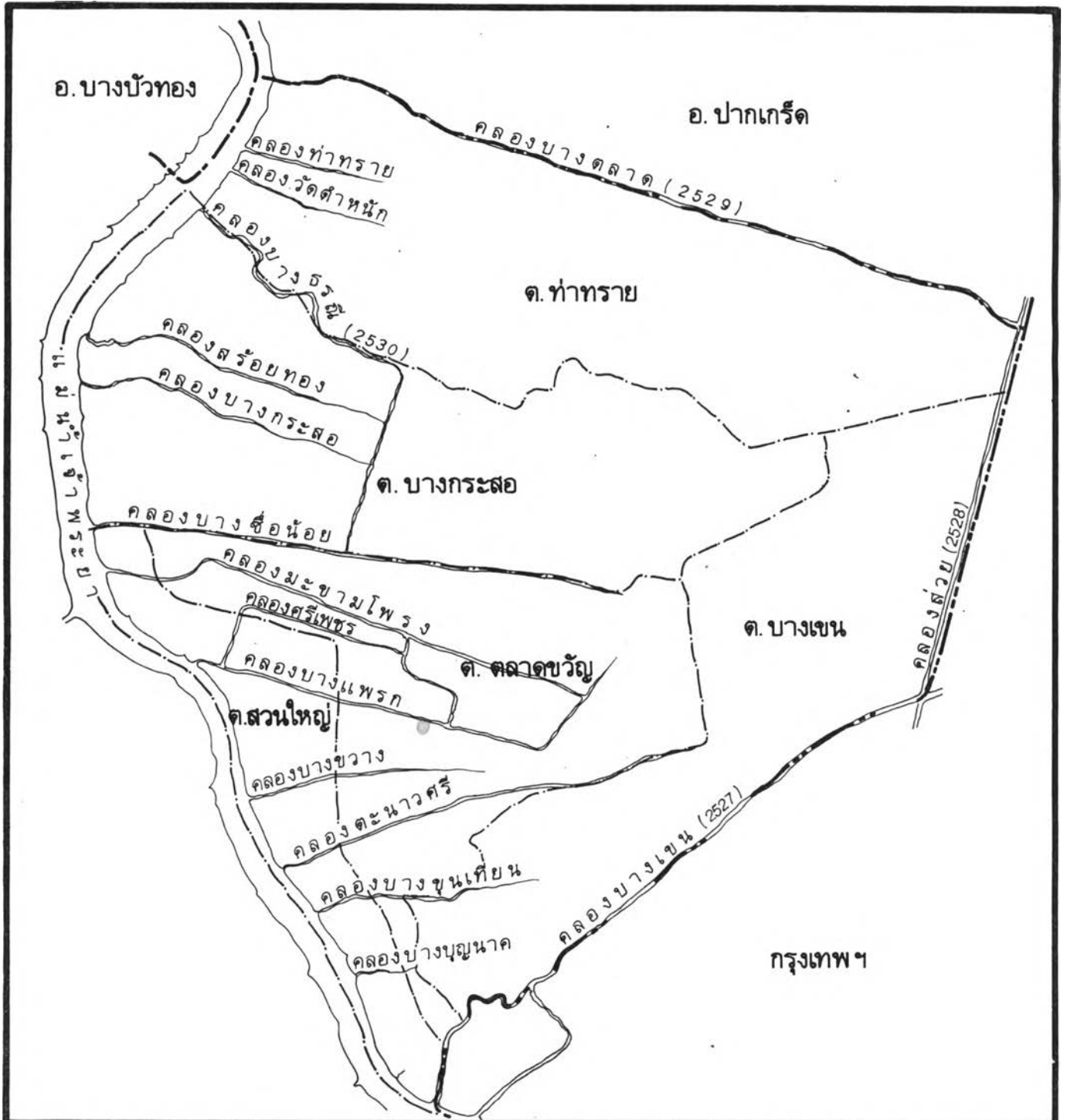
4. แหล่งน้ำ

นอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญแล้ว ในพื้นที่ยังมีคู-คลองอีกมากมาย คู-คลองดังกล่าวมีทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และได้รับการขุดขึ้นใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม และการคมนาคมขนส่งมาตั้งแต่อดีต แหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำสายสำคัญ นอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ว ได้แก่ คลองต่าง ๆ เช่น คลองบางกระสอ คลองบางซื่อ คลองบางแพรก คลองบางขวาง คลองตะนาวศรี เป็นต้น ดังรายละเอียดแผนที่ 4

นอกเหนือจากแม่น้ำ - ลำคลองดังกล่าวมาแล้ว ยังมีแหล่งน้ำที่สำคัญ เพื่อใช้ในการเกษตร และอุปโภค-บริโภค ซึ่งได้แก่ น้ำฝน และน้ำบาดาล ส่วนใหญ่ในพื้นที่จะใช้น้ำบาดาลจากชั้นนันทบุรี ในระดับความลึก 170 - 200 เมตร ซึ่งมีปริมาณน้ำพอเพียง และมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อย่างไรก็ตาม การใช้น้ำบาดาลไม่ค่อยแพร่หลาย เนื่องจากโดยทั่วไปมีน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ พอเพียง

5. ลักษณะภูมิอากาศ

บริเวณพื้นที่เทศบาลเมืองนนทบุรีมีลักษณะภูมิอากาศคล้ายคลึงกับกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ โดยทั่วไปในภาคกลาง กล่าวคือ เป็นแบบร้อนชื้นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลักษณะอากาศร้อนแต่ไม่ร้อนจัดเกือบตลอดปี ในรอบปีมีฝนตกชุก 6 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง ตุลาคม ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง ตุลาคม จำนวนวันที่ฝนตกในรอบปีโดยเฉลี่ย 48 วัน ซึ่งลักษณะภูมิอากาศเช่นนี้ ทำให้พื้นที่โดยรอบเหมาะสมแก่การเกษตรกรรม

แผนที่ 4	แผนที่รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี
	แสดง คลองในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี
1 : 50,000	<p>สัญลักษณ์แผนที่</p> <p> เส้นแบ่งเขตจังหวัด เส้นแบ่งเขตตำบล เส้นแบ่งเขตอำเภอ แม่น้ำ คลอง </p>

ที่มา : กรมชลประทาน

ลักษณะทางประชากร

ในปี พ.ศ.2518 เขตเทศบาลเมืองนนทบุรีมีจำนวนประชากร 28,293 คน และในปี พ.ศ.2527 ได้เพิ่มจำนวนประชากรเป็น 39,531 คน ต่อมาในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรีมีการขยายเขตเทศบาลออกไป จึงทำให้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 242,020 คน จากสำรวจเมื่อ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2534 (ทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2535 กองปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) รายละเอียดข้อมูลด้านประชากรในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี ดังตารางและแผนภูมิที่ 3.1

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี มีสถิติระหว่าง พ.ศ.2518 - พ.ศ.2530 ซึ่งมีการจดทะเบียนการเกิดในเขตเทศบาลที่ไม่ได้แสดงถึงจำนวนคนเกิดในเขตเทศบาลโดยแท้จริง จำนวนการเกิดเฉลี่ยเป็นจำนวนที่ต่ำมาก แต่มิได้หมายความว่า ในเขตนี้มีการเกิดน้อย เนื่องจากเขตเทศบาลเมืองนนทบุรีนี้เป็นเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบริการทางสาธารณสุขที่สะดวกสบายและปลอดภัยกว่า ดังนั้นประชาชนจึงนิยมมาคลอดบุตรที่โรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร และแจ้งเกิดในท้องที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาล เป็นเหตุให้จำนวนการเกิดในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรีอยู่ในจำนวนที่ต่ำ

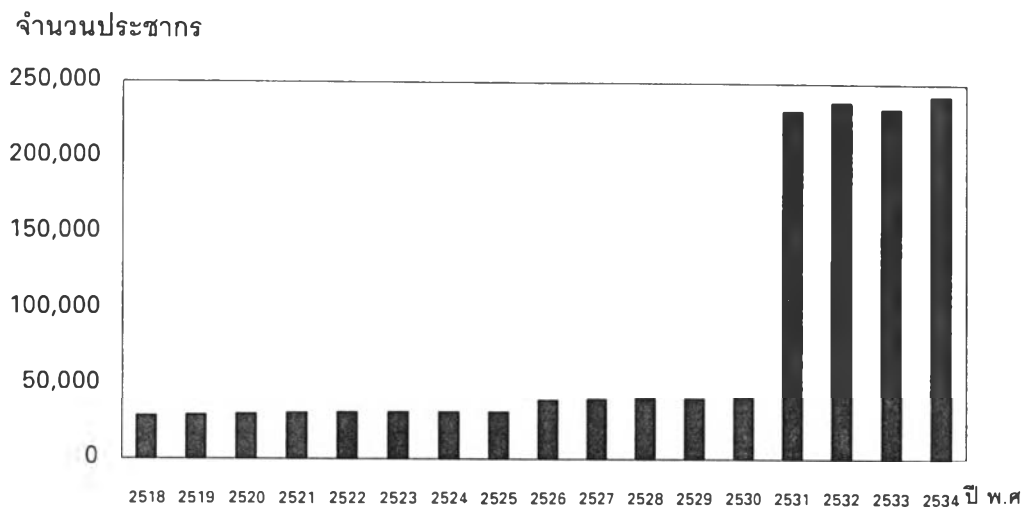
เมื่อพิจารณาถึงจำนวนครัวเรือน จะพบว่า จำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากปี 2530 ซึ่งมีเพียง 5,906 ครัวเรือน ปี 2534 หรือ 5 ปี ต่อมาเพิ่มเป็น 55,368 ครัวเรือน แสดงว่าในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (2530 - 2534) มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึงเกือบ 10 เท่าตัว ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจากการประกาศขยายเขตเทศบาลเมื่อปี 2531

ตารางที่ 3.1 สถิติประชากรในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี พ.ศ.2518-2534

พ.ศ.	ประชากร ทั้งหมด	จำนวน คนเกิด	จำนวน คนตาย	จำนวน ผู้ย้ายเข้า	จำนวน ผู้ย้ายออก	จำนวน ครัว เรือน
2518	28,293	117	103	2,930	2,100	
2519	28,932	73	131	2,234	2,244	
2520	29,692	34	123	2,957	2,165	
2521	30,293	23	179	3,232	2,474	
2522	30,787	21	153	3,401	2,770	
2523	30,940	8	111	1,996	2,151	
2524	30,919	15	159	3,137	3,013	4,687
2525	30,909	3	188	3,157	2,983	4,827
2526	38,873	2	195	3,646	3,541	4,940
2527	39,531	5	185	3,396	2,551	5,019
2528	40,034	4	88	3,148	2,568	5,088
2529	39,974	3	161	3,377	3,209	5,711
2530	40,513	6	156	3,971	3,279	5,906
2531	231,707	1,271	428	10,378	9,232	44,130
2532	237,662	3,534	916	25,672	22,288	48,139
2533	233,307	3,542	893	27,284	24,306	52,546
2534	242,020					55,368

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร เทศบาลเมืองนนทบุรี

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี พ.ศ. 2518 - 2534

หมายเหตุ : พ.ศ. 2531 ประกาศขยายเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี

ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี ประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ นอที่จะแบ่งแยกได้ดังนี้ การเกษตรกรรม การพาณิชย์กรรม การค้าขาย ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพในทางทำสวน การทำเครื่องปั้นดินเผา รับราชการ รับจ้าง ประกอบธุรกิจการค้า และธุรกิจอุตสาหกรรม สามารถแจกแจงในรายละเอียดแต่ละประเภทได้ดังนี้

ด้านเกษตรกรรม ประชากรจะทำการเกษตร ทำสวน กล่าวคือ มีการปลูกทุเรียน มะพร้าว หนาก กระท้อน ส้มโอ และผลไม้อื่น ๆ เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยามีคู คลองมาก สภาพทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมขึ้นอยู่กับผลผลิตทางเกษตรกรรม

ด้านพาณิชย์กรรม ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี มีสภาพทางเศรษฐกิจคล่องตัวทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม การค้า และการให้บริการต่าง ๆ เศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสินค้าทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งส่งไปจำหน่ายในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ธุรกิจมีทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตั้งกระจายอยู่ในเขตท้องที่เป็นจำนวนมาก เช่น ภัตตาคาร ห้างสรรพสินค้า การค้าและบริการ ร้านค้าส่วนใหญ่เป็นร้านค้าปลีกและบริการ สินค้าส่วนใหญ่เป็นเครื่องอุปโภค บริโภค การกระจายตัวของร้านค้าและบริการจะหนาแน่นมากบริเวณสองข้างถนนพระราชราษฎร์สาย 1 ถนนนนทบุรี 1 ถนนกรุงเทพฯ - นนทบุรี และกระจายไปตามแนวถนนติวานนท์ ถนนงามวงศ์วาน (ดูแผนที่ 7)

ตลาดสด มีตลาดสดที่สำคัญ 7 แห่ง เป็นของเทศบาล 2 แห่ง เอกชน 3 แห่ง และตลาดสดชั่วคราว 2 แห่ง ได้แก่ ตลาดสดเทศบาล 1 ตลาดสดเทศบาล 2 ตลาดสดเรวดี ตลาดสดสมบุรณ์สุข ตลาดสดจิตเทวัญ ตลาดสดหมู่บ้านประชานิเวศน์ 3 และตลาดสดพื้นบ้าน หน้าหมู่บ้านเหมราช

อุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ ได้แก่ หมวดยางและผลิตภัณฑ์จากไม้ รองลงมาได้แก่ บริการขนส่ง โลหะ ผลิตภัณฑ์อาหารและเคมีภัณฑ์ ตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางเขน รองลงมา ได้แก่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางกระสอ ตำบลท่าทราย และตำบลสวนใหญ่ ในด้านการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดย่อม ส่วนใหญ่อยู่ในตำบลบางกระสอ ตำบลบางเขน และตำบลท่าทราย เป็นที่น่าสังเกตว่า อุตสาหกรรมหมวดยางและผลิตภัณฑ์ (ไม้อัด โรงเลื่อย) ส่วนใหญ่จะรวมตัวกันอยู่ในตำบลบางกระสอ ตามบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจากสะดวกในการขนส่ง ส่วนอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานจำนวนมาก เช่น หมวดยาง เครื่องดื่ม หมวดยางรถจักรยานยนต์ หมวดยางล้อ - อโลหะ (เครื่องเคลือบ) จะอยู่ตามแนวถนนติวานนท์ ถนนงามวงศ์วาน ถนนนนทบุรี 1 ถนนกรุงเทพ - นนทบุรี และถนนประชาราษฎร์ เป็นต้น (ดูแผนที่ 7)

โครงสร้างพื้นฐาน

สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในการบริการประชาชน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนทั้งระดับอนุบาล ประถม มัธยม อุดมศึกษา โรงพยาบาล

การคมนาคมขนส่ง นนทบุรีอยู่ห่างกรุงเทพ ๔ ประมาณ 15 กิโลเมตร (นนทบุรี - สนามหลวง) การเดินทางติดต่อกันจึงสามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางน้ำ ทางรถยนต์มีรถประจำทางวิ่งหลายสายด้วยกัน ส่วนทางน้ำมีแม่น้ำเจ้าพระยาเพียงสายเดียวที่สามารถไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้ คือ กรุงเทพ ๔ และปทุมธานี ปัจจุบันมีเรือเร็ววิ่งรับส่งคนโดยสารเลียบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ท่าพิบูลสงคราม 4 (ท่าเหนือสุดของเทศบาลเมืองนนทบุรี) ไปถึงถนนตกในกรุงเทพ ๔

ถนน ภายในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี มีถนนและซอยต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 538 สาย มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 143 กิโลเมตร (หรือเท่ากับ 143,811 เมตร)

การไฟฟ้า สำหรับในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี การจัดบริการประชาชนด้านการไฟฟ้า เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง เขตนนทบุรี ซึ่งนับได้ว่ากำลังการผลิตไฟฟ้า ภายในเขตเทศบาลเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และขณะนี้ได้จัดโครงการพัฒนาไฟฟ้าในเขตชานเมืองที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อดำเนินการขยายระบบจำหน่ายของการไฟฟ้านครหลวงให้ถึงแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ยังไม่มีไฟฟ้าให้มีไฟฟ้าโดยทั่วถึงกัน

การประปา การจัดบริการด้านการประปาในเขตเทศบาล เป็นหน้าที่ของการประปานครหลวง เขตนนทบุรี สำนักงานประปา สาขานนท์บุรี มีพื้นที่รับผิดชอบ อ.เมือง ฉะเชิงเทรา ต.บางเขน ต.ตลาดขวัญ ต.สวนใหญ่ ต.บางกระสอบ ต.ท่าทราย ปรากฏว่าภายในเขตเทศบาลยังประสบปัญหาด้านการบริการน้ำประปาไม่เพียงพอ ปริมาณน้ำยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ประชาชนยังใช้น้ำคลอง - แม่น้ำประกอบด้วย

การสื่อสาร ในเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี มีที่ทำกาไปรษณีย์ เพื่อให้บริการส่งไปรษณีย์พัสดุต่าง ๆ ปัจจุบันมีที่ทำกาไปรษณีย์โทรเลข 4 แห่ง คือ ปณ.นนทบุรี ปณ.สวนใหญ่ ปณ.ตลาดขวัญ ปณ.งามวงศ์วาน มีองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย มีชุมสายโทรศัพท์ คือ ชุมสายนนทบุรี ชุมสายงามวงศ์วาน

ลักษณะทางด้านสังคม

การศึกษา สถานการศึกษาภาคบังคับที่อยู่ในส่วนความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองนนทบุรี มีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีหน่วยงานด้านการศึกษาสังกัดกรมต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบดำเนินการให้บริการด้านการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป มีโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 วัดท้ายเมือง โรงเรียนเทศบาล 2 วัดหินกรนิมิต โรงเรียนเทศบาล 3

วัดนครอินทร์ โรงเรียนเทศบาล 4 วัดบางแพรกเหนือ ประกอบด้วยจำนวนครู 100 คน และจำนวนนักเรียน 1,802 คน มีจำนวนห้องเรียนรวมทั้งสิ้น 63 ห้อง อัตราครุต่อนักเรียน 1:18 คน (แผนพัฒนาเทศบาลเมืองนนทบุรี ระยะปานกลาง พ.ศ.2535)

นอกจากนี้ในเขตเทศบาลยังมีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 18 แห่ง โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 148 แห่ง โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน จำนวน 87 แห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษา และสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 7 แห่ง

การศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 94 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาอื่น ๆ อีกประมาณร้อยละ 6 ได้แก่ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม จำนวนศาสนสถานในนนทบุรี มีดังนี้ คือ วัดพุทธศาสนา จำนวน 181 แห่ง สำนักสงฆ์ 1 แห่ง วัดร้าง 44 แห่ง มัสยิด 18 แห่ง โบสถ์คริสต์ศาสนา 3 แห่ง มีพระภิกษุ 4,273 รูป สามเณร 812 รูป

การสาธารณสุข ปัจจุบันเทศบาลเมืองนนทบุรีมีศูนย์บริการสาธารณสุข 2 แห่ง ที่ให้บริการสาธารณสุขโดยเน้นในเรื่องการควบคุมโรคติดต่อ การรักษาพยาบาล การรักษาความสะอาดและส่งเสริมสุขภาพอนามัย โดยมีจำนวนโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการทางการแพทย์ต่อประชากรดีกว่าประชากรในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัด มีรายละเอียดดังนี้

- โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า	จำนวน	278	เตียง
- โรงพยาบาลบิราคนราดูล	จำนวน	400	เตียง
- โรงพยาบาลโรคทรวงอก	จำนวน	600	เตียง
- โรงพยาบาลศรีธัญญา	จำนวน	2,280	เตียง
- โรงพยาบาลนนทเวช (เอกชน)	จำนวน	125	เตียง